

Eugenijus Gerulskis

Studentas, kilęs iš Telšių, 23 m.

Birželio 12–13d. Šeštadienis–Sekmadienis.

Vasara jau baigia įpusėti, o jėgos kuriančios likimo kelius vis stipriau užvaldo mano atostogas. Ir štai aš čia, Misija Sibiras '10 bandomajame žygyje. Ganėtinais spontaniškai užpildžiau anketą. Svarbiausia tai, kad prieš pildydamas tuščius laukelius kompiuterio ekrane turėjau atsakyti į porą svarbių klausimų sau pačiam. Užpildęs vis pagalvodavau apie Sibirą, tremtį, skausmą ir norą tapti to dalimi. Ne nesantaikos, neapykantos ir pykčio, o užuojautos, bendrumo ir istorijos dalimi. Kas jei ne naujoji karta gali pratęsti istoriją. Nekantriai trypiame kojomis ir norime pradėti. Norime įrodyti, kad esame verti savo senelių vardo, tausojame ir prisimename jų pasiaukojimą. Vėlyvas vakaras ir laužo šviesa visus vėl kviečia susivienyti, dalintis istorijomis ir patarimais. 53 km mus padarė ne komanda ar būriu, tapome mažu mažiausiai draugais. Niekas nekonkuruoja, visi išvien. Sibiras tampa formalumu ir visi iki vieno tampame Jo verti.

Birželio 14 d. Pirmadienis.

Sunku patikėti, kad dar vakar žygiavau. Sostinės transportas toliau teršia orą, pirmadienis tampa tokiu pat niūriu kaip ir kas savaitę, “lova” nebekvepia žaluma ir ryto rasa, o rūbai dūmais. Kojų skausmas vis mažėja, pečiai atsileidžia, o širdis spurda vis dažniau. Taip, aš patekau į ekspediciją. Neapsakomas jausmas. Emocijos, vasaros planai, pažadai tėvams ima keistis akimirksniu. Sėdim su Robertu pasų poskyryje ir laukiame savo skaičių. 457 -> 17. Šviesa, objektyvas, nuotrauka, parašas, pirštu atspaudai ir keletas trumpų dialogų su pasų poskyrio darbuotoja. 17 valanda ir gailus vasaros lietus, kuris išvalo galva. Įdomu, koks pirmadienis Sibire?

Birželio 20d. Sekmadienis.

Stebėjau Misija Sibiras palaikymo koncertą namie. Gana simboliškai grįžęs į gimtinę įsijungiau televizorių, kad galėčiau palaikyti draugus ir bendraminčius bent mintimis ir telefonu rankoje. Privertė susimastyti. Kaip nekeista koncertas net nekvepėjo farsu, netikrumu ir grimu, kurį paprastai taiko televizija... visur. Stebėjau ir visa tai sukūrė tokią

emociją, rodos galėtum padaryti viską, kad prisidėtum. Nesuvokdamas žinojau, kad dabar ši šansą turiu ir aš, turiu galimybę savo rankomis, prakaitu, įdirbiu prisidėti prie tautos istorijos. Kodėl taip jaučiuos, sunku net pasakyti, juk lyg ir niekas iš mano giminės nebuvo išstremtas, nei manęs, nei mano tėvų asmeniškai tremtis nepalietė. Pamėginsiu atskleisti tą paslaptį. Išties mano seneliai tiek iš mamos, tiek iš tėčio pusės labiau tikėjo sovietų sąjunga arba tiesiog tekėjo pasroviui. Tikėjo Stalinu, tautos vadu, sąjungos didvyriu. Daugelis mano ir rėžią į akis tiesą pasūdytą nežinios prieskoniu. Komunizmas yra blogai, Stalinas yra blogai, sąjunga yra blogai. Sutinku, bet iš dalies, nes viskas turi dvi puses. Žmonės daug ko nežinojo, daug kas buvo slepiama, žmonės buvo greit užtildomi ir nebeprakalbėdavo niekad. Negalima smerkti sovietinę valdžią palaikiusių žmonių, kaip ir negalima neužjausti ir nesuprasti žmonių netekusių savo tėvų, brolių, namų, gimtinės, laisvės. Myliu savo šalį ir jaučiu pagarbą žmonėms kuriems teko susidurti su geležine sovietų mašina. Ne žmonės buvo kalti, ne viena ar kita stovyklavietė yra teisesnė, o vadai, lyderiai įrodo amoralumą, žiaurumą ir nepagarbą. Sistema nugali moralę, kraujo šauksmą, žmoniškumą. Kariauja ne vadai, tremiamos ne pavardės, sprendimai ar bylos, o šios hierarchijos apačioje esantis paprastas, kasdienis žmogus. Ir nesvarbu kas tu esi, kiekvienam buvo skirtas vaidmuo šiam kruviname spektaklyje. Praėjus 70-čiai metų mes turime progą tapti to dalimi. Pamišti nesantaiką, nutraukti karą, kuris jau senai baigėsi ir stengtis būti geresne, tvirtesne ir vieningesne tauta.

Liepos 1d.

Saulė, karštis, kuprinė. Rodos viskas savo vietose, liko tik keletas žingsnių ir aš – pakeliui į Sibirą. Palydi keletas pažįstamų veidų ir minia man nematytų, bet vienodai šypsenas ir tik gerus linkėjimus dalinančių žmonių. Viskas kol kas atrodo nauja, nepatirta. Nerangus jaudulys.

Vėlyvas vakaras, gultas, antras aukštas, 7 bendražygiai stoviniuoja aplink ir vis dar kankinami nemigos dalinasi istorijomis, patirtimi. Stengiamės pažinti vieni kitus, bet to skubinti negalima, visa tai gali prarasti žavesį. Viskas kitaip, nauja ir įdomu. Vietinio vagono liaudis demonstratyviai rodo ženklus, kurie reiškia ne ką kitą kaip miego laiką. Klojasi lovas, gulasi ir mėgina miegoti prakaitu kvepiančiame vagonė. Juokaujame, kad vagonas primena karo lauko ligoninę, kiti sugeba išspausti iš viso to ir morgą. Pakaktų prikabinti kortelę su užrašu „Data: Liepos 1d. Vieta: Traukinys Vilnius – Maskva. Mirties priežastis: karštis, prakaitas ir šurmuliuojantys kaimynai.“ Laikas miegoti.

Liepos 2 -3d.

Ryte visas pieštas vaizdas labiau primena tingų skruzdėlyną. Visi juda, kruta. Kiekvienas sau. Kas gaminasi arbatą, kas skuba ir stoja į eilę išsivalyti dantis ir atgaivinti veidą vandeniu, kas svajoja žiūrėdami pro traukinio langą, kai kurie vis dar miega. Manęs ankstyvas rytas kaip nekeista nebaugina ir nemigdo. Stengiuosi išblaškyti neraminančias mintis ir pajauti naują ritmą. Mintyse piešiu šiandienos vaizdinius: Maskvą, Kremlį, Lietuvos ambasadą, termometro stulpelį, kuris rodo 22 laipsnius.

70-ies metų kelionės metamorfozė. Net nenutuokiam ką reiškia būti įgrūstam į sausakimšą vagoną. Net negalime palyginti viso to su istorija, kurią teko patirti mūsų seneliams. Žodžiai lieka tomis juodomis avimis chaotiškai lakstančiomis baltais laiškų ir istorijos vadovėlių lapais. Viso to mums nesuprast, žodžiai lieka žodžiais, kol jie nebūna grįsti patirtimi ir išgyvenimais. Tai tik skaudžios istorijos, kurios kartais primena gerai parašytus romanus. Deja, tai vyko, o personažai buvo tikri.

Šiandiena atrodė kaip 2 dienos suplaktos į vieną. Anksti atvykom į Maskvą. Pasiėkėm ambasadą, ten papusryčiavom ir susitikom su Lietuvos ambasadorium Rusijoje Antanu Vinkumi. Buvom supažindinti su Maskvietiška kultūra ir palaiminti paties ambasadoriaus prieš išvykstant. Stebino ambasadoriaus ir jo vadovaujamos grupės dėmesys mums. Kita vertus, gal tik man tai atrodo keista, kai nepažįstami žmonės tavimi rūpinasi svečioje šalyje. Aplankėme menamą Jono Žemaičio kapą.

Maskvoje viskas dvelkė lengvu kiču, šlapimu, smogu ir betono dulkėmis. Pradėjau suprasti ką išties reiškia sąvoka „betono vaikai“. Lietuva žalesnė, Lietuva švaresnė, Lietuva kvepia ir net tie susiraukę, rūškani veidai stotelėse ir stotyse atrodo nepalyginamai laimingesni nei čia – viename iš brangiausių pasaulio miestų. Diferenciacija čia milžiniška, viskas grįsta kraštutinumais. Balta/ juoda, persūdyta/ neišpildyta, auksu dengta cerkvė betoninių daugiaaukščių apsuptyje, įvairiaspalvis kremlius stovintis ant juodomis plytomis dengto grindinio, marmuriniai metro tuneliai, kuriuose nėra kuo kvėpuoti, didybė, kurioje pradedi suprasti ką reiškia tapti varžteliu 15 milijonų „detalių“ (žmonių) mašinoje. Pabuvęs čia tik keletą dienų jau spėji pajauti svetimumo jausmą. Bet kokiu atveju, nuoširdžiai dėkoju LiJOT ir traukinių grafikui už suteiktą galimybę išvysti ir šiek tiek pažinti Maskvą, jos dvasią ir vieną keisčiausių sostinių kokias esu aplankęs. Kad ir kaip šokiruojanti pasirodė Maskva, viskas joje buvo gerai. Kitaip, bet gerai. Buvo jaučiamas ir tas nepažįstamos šalies jausmas ar

kaip aš tai vadinu „turisto sindromas“, bet mintys kitur – Sibire. Laukiu taigos, upės, darbo, ir gal stereotipus laužančios Rusijos.

Liepos 4d.

Rytas traukinyje. Truputi karšta, bet šie nepatogumai labiau psichologiniai. Ne visada jauti kai prakaitas žliaugia visu kūnu, o šis kimba prisilietus prie bet kokio objekto. Bet keisčiausia ne tai. Keisčiausia kaip jau gyvenu penkta para. Šią situaciją būtų galima pavadinti „be laiko nuovokos“. Augau namuose kur kiekviename kambaryje buvo mažiausiai po laikrodį. Net kažkada grįžęs namo suskaičiavau 13 laikrodžių. Taip savaime išsiugdė noras žinoti kokiame dienos tarpsnyje tu esi, punktualumas. Už šias būdo savybes esu dėkingas tėvams. Tačiau čia tai neegzistuoja. Pastarosiomis dienomis žinau kada leidžiasi saulė ir brėkšta aušra. Valandos ir minutės praranda savo reikšmes ir tik pusryčiai, pietūs ir vakarienė tampa naujais atskaitos taškais. Tiesiogine ta žodžio prasme, keliaujame laiku. Jau praradome 3 lietuviškas valandas, kurias susigrąžinsime tik po 2 savaitių.

Bendražygiai išsimėtę per 4 vagonus. Dauguma jų gyvena vadinamuosiuose „plackartuose“. Mūsų vagonė esame 6 lietuviai. Turime tik antro aukšto gultus, jei pasitaiko miegą mėgstantis kaimynas gyvenantis po mumis neturime net sėdimos vietos. Todėl visi kaip skruzdės subėgame ant laisvų apatinių lovų ir dalinamės jau patirtais įspūdžiais. Bendrumo jausmas čia bene pats stipriausias. Stengiamės vieni kitus prižiūrėti ir pasirūpinti, kad niekas nesijaustų blogai, visi būtų sotūs ir kartkartėmis išspautų po šypseną.

Visi 19 susiburiame keturvietėje kupė. Ankšta, karšta, bet linksma ir svarbiausia kartu. Košmariškas jausmas vagono prižiūrėtojam. Bet jie keršija kitais būdais: ryte mėgina aukso kainomis parduoti suvenyrinius magnetukus. Išryškėja pirklių bruožai. Landžiai mėgina įbrukti nereikalingą bagažą. Kolega sėdintis šalia užverbuotas ir buvo priverstas įsigyti magnetą su traukinių muziejaus nuotrauka. Geriausias būdas – nekreipti į pirklius dėmesio.

Vaizdas pro langą jau keičiasi. Daugėja medžių ir nebenaudojamų elektros stulpų, aplink kurių viršūnes kaip garbanos susipynę laidų likučiai, o nuodingieji barščiai karaliauja bėgių pašlaitėse. Beržynai, upės, nematyto dydžio ežerai, nameliai prie jų. Rusiškoji Norvegija, tik vaizdas skurdesnis, žaluma purvinesnė, o nameliai labiau primena lūšneles. Miškai per traukinio langą stebina savo tankumu.

Jau 24val. traukinyje. Per savo 15cm aukščio iliuminatorių stebiu temstantį Uralą. Gamta kuo toliau, tuo labiau laukėja.

21:45. Keltis reiks 2val nakties. Reikia mėginti užmigti, nes Gintautas nelauks, kol mes išsimiegosime. Sibiras prasideda. Liko 4 valandos.

Liepos 5d.

02.00 Maskvos laiku, 01.00 Lietuvišku, o Serove 5 ryto. Atsikelt nebuvo labai sunku. Su šypsena veide mus pasitinka Gintautas. Verčia mus paskubėti, nes laukia kelionė į pirmąjį kaimelį, kuriame jau šiandieną kaip jis sakė- laukia darbas ir uodai.

Atvykę į kaimelį pajutome, kad laikas čia sustojo. Net mokyklos logotipas – laikrodžio ciferblatas sustojęs ties 8.00. Turėdami laisvo laiko skubame susitikti su vietiniais lietuviais. Ir tik atsitiktinumo dėka susitinkame pirmąjį lietuvį. Jonas puikiai kalba lietuviškai, pasakoja apie jaunystę. Sutinkame jį neįprastoje vietoje – garaže, mat jis buvo pakeliui į sodą. Didelį įspūdį paliko tvarka supanti jo daiktus: garažą, automobilį, įrankius. Tikriausiai tai ryškiausias lietuvių skiriamasis ženklas.

Išrydęs pirmąsias kapinaites nustebau. Net nežinojau ko tikėtis. Tai labiau buvo panašu į mišką su tvorų ir kryžių nesusipratimu, nei į kapines. Didžiuliai sutręšusių medžių kamienai savo svoriu slėgė kai kuriuos kapus, tvoreles, o krūmai ir samanės dengė beveik visą amžinojo poilsio vietą.

Šiandienos tikslas buvo išvalyti medžius, krūmus ir sausuolius, kuriems čia nederėtų būti. Kurie netaisyti prasiskverbti saulei ir vėjui. 15 jaunuolių pasikausčiusi energija, ryžtu ir tinkleliais nuo uodų kibo į darbus. Niekam nekilo daug klausimų, visi su šypsenomis rove įsibrovėlius, vertė didžiausią grėsmę keliančius medžius, pjaustė ir nešė kapelius slegiančius kamienus. Darbo diena truko nei daug nei mažai 6 valandas. Prie viso to dar prisidėjo stovyklavietės įrengimas. Šiandieną kapinaites palikome daug šviesesnės ir jau kur ne kur galėjai pamatyti tą didelę pievą už miško ir tolumoje stūksančius Uralo kalnus.

Po darbų ir vakarienės penketukas leidosi ieškoti upės, kuri Gintauto teigimu turėjo būti už 4-5km. Žygiavome apie pusvalandį miško takeliais, kurie kuo toliau darėsi vis labiau ir labiau apžėlę. Upės čiurlenimo garso, o gal labiau nuojautos vedini, pasukome beveik bekele. Paėjus apie 50 metrų aptikome tikrą Sibiro upę. Akmenuotu krantu vingiavo srauni, bet sekli upė, o kompoziciją nuolat lydėdavo debesis siekiantys kalnai ir kas 10minučių besikeičiantis oras.

11 val. vakaro. Šviesu kaip dieną ir net 4 valandos miego manęs nepriverčia užmerkti akių. Vis galvoju apie rytdienos darbus, šiandienos atradimus, pažintis, meškos pėdsakus ir komandą. Komandą, kurios narys yra unikali asmenybė, turinti savo pareigas, identitetą, išskirtinį intelektą, ryžtą, norą ir tokį pat bendrumo jausmą. Jei galima pavartosiu grupės sukurtą naujadarą – Jėgužė.

Liepos 6 – 7d.

Atsirado laisva valandėlė. Ne bet kada, o būtent tarp 3 ir 4 valandos ryte. Budėjimas. Įvedėme naują prievolę, kadangi vietinių susidomėjimas mūsų stovyklaviete išaugo gan stipriai. Kasdien užklysta vis daugiau žmonių ir kartais tie patys keletą kart per dieną, meškos pėdsakai aptinkami vis arčiau ir arčiau stovyklavietės. Ramybei palaikyti skiriamos 3 budėjimo grupės, po du žmones. Jausmas ne pats maloniausias, kai numigus keletui valandų tave verčia šliaužti iš šilto miegmaišio į stingdantį šaltį. Kaip nekeista, niekas nesitikėjo tokių didelių nakties ir dienos temperatūrų skirtumų. Todėl, kad nesušalt susigalvoju veiklos prie laužo, kuri padėtų nužudyti prievolės valandą. Misija: Arbata. Jums reikės: susirasti puoduką, kuris mėtosi aplink laužavietę, geriausiai būtų didžiausias. Jau iš vakaro buvau nužiūrėjęs Kostios emaliuotą daugiau nei pusės litro geltonąjį gigantą. Prisiruošti malkų ugniai, kurios pakaktų valandai ir arbatos puodeliui užvirinti. Surasti maisto komandos kažkur padėtą arbatą ir brangųjį cukrų, be kurio viskas atrodytu nereikšminga. Atlikus visus žingsnius spėjau sušilti ir išblaškyti miegus. Laukiant virstančių vandens purslų turėjau dar 20 minučių, kurias skyriau dienoraščiui.

Pastarosiomis dienomis laisvo laiko nebuvo per daugiausia, jei ir būdavo stengiausi jį išnaudoti kaip įmanoma pilniau ir naudingiau. Apžiūrėjau apylinkes, pavaikščiojau taiga, radom upę kurioje net išsimaudėme. Galiausiai budėjimas, kuris nors ir neskamba taip maloniai, bet tampa viena įdomiausių dienos darbų dalimi. Tu, kažkur lakstantis ir nuolat kartojantis kaip „žiauriai“ šalta palapinės draugas Marek (Martynas), ugnis ir sulaukėjusi

gamta, kuri kiekvieną akimirką tave gali nustebinti, apstulbinti ir padaryti tai, ko tu mažiausiai tikiesi.

Sutvarkėm 2 kapinaites. Išdrožti ir sukonstruoti 2 dideli kryžiai ir nesuskaičiuotas skaičius mažesnių kryželių, aptverta daugiau nei 200 metrų tvoros. Kas dažė kapų tvoreles, kas tvėrė tvorą, kas pjovė ir valė mišką. Mintys ir idėjos dėl kapinių tvarkos kilo kaip grybai po lietaus, viena už kitą gražesnės ir įdomesnės. Didžiosiose kapinaitėse radau akmenimis užverstą kapą. Negalvodamas pradėjau statyti kapo sienas, mėginau akmenimis paženklinti kapelio ribą. Tik apstatęs pamačiau, kad tai buvo ne lietuvių kapas. Emocijos ir jausmai buvo dviprasmiški, bet savo poelgiu džiaugiuosi, nors tikslas rodos buvo kitoks. Nesvarbu kas čia guli, visus daugiau ar mažiau tai palietė. Net nemėginu teisinti nei savo poelgio, nei minčių, tiesiog skubu prie kito darbo.

Kuo toliau šis mūsų atliekamas darbas įgauna prasmę, įgauna istorinį svorį, kuris bus padalintas ne tik man, ekspedicijos dalyviams, mirusiems ar jų artimiesiems. Visas šitas svoris kelias kaip žinutė ir bus siunčiama tūkstančiams žmonių: mokiniam, studentam, tėvam, draugam. Tiems kuriems niekad neteko palikti savo gimtines per prievartą ir ne sąžinę.

Pradėjau laukti paskutinės dienos šiame miške. Su kiekviena diena po naujieną, o tai man vis dar kaitiną kraują. Nekantrauju pasiekti naujas kapinaites, pradėti naujus darbus.

Liepos 6d.

Mindaugo karūnavimo diena. Pirmą kart taip užtraukė dvasią giedant Lietuvos himną. Maža Lietuva dar kartą išdygo vidury šalyje, kurioje biurokratinė mašina vis dar varoma tuo pačiu kuru kaip ir prieš 20 – 30 metų. Petys į petį 21 valandą Lietuvos laiku, susikabinę traukėme himną. Net tas įkyrus uodas visą tą laiką kandęs į kaktą nesugebėjo pajudinti manęs iš vietos. Visi stovėjome kaip siena. Gaila, kad Lietuvoje viskas kitaip. Plytos krenta viena po kitos, dėl įvairiausių priežasčių, o rūgštis pilama vis daugiau ir daugiau. Taip norėtusi, kad šie simboliai nebūtų realybė, o mūsų darbai ir vienybė atspindėtų visą tautą. Bet mes stengiamės.

Liepos 8d.

Naktis kaip niekad šalta, o rytas karščiausias, koks tik yra buvęs šioje stovyklavietėje. Palikdami stovyklą vyrai basom kojom nešė pirmųjų kapinių kryžių. Symbolika kuri visiem giliai įstrigo, pasirodė nuoširdi. Niekas nenorėjo pompastikos ir svarbiausia, kad tai neatrodytu dirbtina. Pastačius kryžių Amiliutė ir Gintarė uždainavo senovinę lietuvių liaudies dainą. Atrodo kad kažkas užstrigo gerklėj, kažkas kartaus ir sunkiai nuryjamo. Šiurpai lakstė po kūną. Atlikus visus darbus ir pastačius kryžius, įkalėm paskutinę savo darbo vinį šioje vietovėje. Reikėjo palikti kapines, stovyklą, kalnus. Tie banalūs, bet nuoširdūs apsikabinimai fotografuojantis padeda tašką šiame kaime.

Po ilgesnės pertraukos gavome pažygiuot. 7 – 8km. Nėra labai daug, bet pamankštinti raumenis ir prakaito liaukas tikrai pasisekė. Laukdami autobusiukų, kurie mus turėjo gabent į Novąją Lialią sėdėjom ir žiūrėjom į vaikus žaidžiančius futbolą mokyklos stadione ir dar galingiau atrodančius kalnus. Kalbėjom apie akimirkos žavesį. Netaupydami jėgų pasileidom į stadioną ir paprašę gavom kamuolį. Pagauti azarto prie keleto iš mūsų jau buvo atbėgusi pusė ekspedicijos narių. Pradėjom žaist futbolą. Nepraėjus nė 10 minučių laimėjo draugystė. Geltonieji autobusiukai jau laukė mūsų kelionei į Novąją Lialią.

Kelionė karšta ir prakaituota. Buvom sustabdyti vietines milicijos ir eskortuoti iki miestelio komisariato. Milicija žino viską: kas mes tokie, kur mes važiuojam ir koku tikslu. Visi atrodome įtartina, nors sunku paaiškinti kodėl. Viskas tampa aišku kai pradėdami aiškinti vizos išdavimo tikslai. Esame įpareigoti ryt atvykti į komisariatą užsiregistruoti.

Diena pilna įspūdžių ir nuotykių. Kryžius, žygis, futbolas, kelionė, milicija, nauja stovyklavietė ir vėl nauja kraugerių uodų minia.

Liepos 9d.

Novąja Lialia kapinės pasirodė baisiai didelės. Net spėjome pamest Gintautą iš akių ir keletą minučių mėginome atsekt kurion pusėn jis galėjo nužingsniuot. Radom gal 7 lietuviškus kapelius. Prastai buvo pasirinkti įrankiai, todėl darbus teko dalintis praėjus valandėlei po didžiųjų darbų. Mėginome surasti daugiau lietuvių kapų, bet niekas nežinojo kurion pusėn jie galėtų būti. Kapinių dydis milžiniškas, o mūsų žinomi kapeliai stūksojo pačiame jų viduryje. Eidami rinkti akmenų kryžiams sutvirtinti išgirdome pardundant traukinį. Nežinau kodėl su Manvydu leidomės bėgti visu greičiu iš kapinių, kažkoks keistas noras, o gal nuobodulys skubino palikti kapines. Išbėgę radome pro šalį riedanti traukinuką. Spėję išspausti vieną kitą

prakaito lašą gaudėme karštą orą ir akimis lydėjome traukinį. Šiokia tokia pramoga ir tiek. Po vakarykštės dienos šiandiena atrodė labai tingi ir nerangi. Grįžę atgal i kapines radome draugus atkasinėjančius kažkokius žmogiškos kilmės kaulėlius. Robertas ėmėsi iniciatyvos ir pradėjo kasti duobę. Perlaidojome palaikus šalia beržo, pastatėme kryželį ir stebėjomės, kodėl žmonės tokie neatsakingi. Greičiausiai kažkas iškasinėjo savo giminaičių palaikus ir iškasė daugiau nei reikia, likusius tiesiog pametė po beržais. Šie savo ruožtu jau buvo spėję suleisti šaknis į tai kas beliko iš žmogaus.

Liepos 10d.

Stovyklavietę surinkome 9 valandą. Pavalgėme pusryčius. Laukėme automobilio kuris mus nuveš iki taigos pradžios iš kur pradėsime žygi 59 kvartalo link. Skamba mistiškai, bet viliojančiai. Paskutinis ekipažas 8 vaikinai (berods) ne pridėjus senovinio „viliuko“ vairuotojo, susitalpino su savo daiktais, gan ankštai riedėjo taigos link. Pasiekus vietą visi jau buvo pasirengę žygiui, todėl mes turėjome paskubėt užsidėt neperšlampamus lietpalčius ir bachilus. Gintautas žygiavo priekyje pasikaustęs GPS‘u, vietinių pasakojimais ir faktais žinomais apie 59 kvartalą: 17 km taigos keliuku, medžiotojų būdelė, laukas kuriame kažkada stovėjo miestelis, tvenkinys. Tai buvo pagrindiniai atskaitos taškai kuriuos turėjom rasti norėdami pasiekti kapines. Sunku pasakyti kiek truko alinanti kelionė, bet su kiekvienu kilometru darydavosi vis sunkiau. Vandens likdavo vis mažiau, kol galiausiai liko tik vienas 5 litrų plastikinis butelis. Šį nusprendėm pasilikti stovyklavietei, jei nerastume geriamo vandens. Taiga buvo pilna drėgmės, uodų, pelkių. Galiausiai radome pirmą iš reikiamų taškų – nedidelį metalinį vagoną, kurį atgabeno vietiniai medžiotojai, mažą stovyklavietę. Atsipūtę ir palikę daiktus septyniuose be vandens keliavome ieškot kapinaičių. Radę užtvanką, kaimo griuvėsius, vienintelis klaustukas buvo kapinės. Jas radome pravaikščioję dar 6 km miškais ir sugaišę 2 valandas. Vienas didelis kryžius. Vienui vienas miške. Širdis nudžiugo, bet troškulys nedingo.

Grįžus gavome truputi vandens. Keliese likę stovyklavietėje pradėjome ruošti vandenį gėrimui. Arbatos spalvos vandenį, kurį radome dauboje esančioje netoli stovyklavietės filtravome per keletą sluoksniu binto ir anglies. „Prafiltruotą“ vandenį virindavome apie pusę valandos ir pildavome į puodelius, kad atauštų. Taip spėjome paruošti apie 10 litrų vandens ir kompoto. Apie maistą negalvojau, norėjau vandens ir tik vandens.

Liepos 11d.

Kilome anksti, nes norėjome gauti kuo mažiau saulės taigoje. Įdomiausias ryto ritualas buvo gerojo vandens dalybos. Visi gavome po nepilną vandens puodelį prieš žygį. Atrodo kiekvienas tyro vandens gurkšnis buvo neįkainojamas. Deja tą puodelį išprakitavau per pirmus 3 kilometrus. Buvo susitarta, kad dumblėtą vandenį kurio turime 5 l pradėsime gerti kai būsime nuėję pusę kelio. Visi mintimis bėgo iki 7 kilometro. Visi prakaitavo. Grįžome tuo pačiu keliu, todėl daugumą žinojom kurioje vietoje esame. Ir fiziškai ir psichologiškai buvo labai sunku. Sunkiausiai veikė vandens stygius. Pasiekę pusiaukelę visi būriavosi aplink dumblo vandenį, godžiai gėrė savo porciją. Kilometrai darėsi vis sunkesni, komandos tempai išsiderino, vieni nori eiti greičiau, kiti paprasčiausiai taip eiti nebegali. Prasidėjo skilimas. Laiku tai pastebėjęs Gintautas pasiuntė galinčius greičiau eiti į priekį, pasirūpinti savimi pačiais ir parūpinti vandens likusiems. Aš buvau likusioje komandos dalyje. Tempas sumažėjo, o kilometrai atrodo netirpo, žingsniai trumpėjo, tačiau daugėjo kalbų. Kiekvienas skirtingai stengėsi pernešti likusią kelionės našta. Priėję skaidrią pelkę puolėme gaivintis. Pylėme vandenį ant galvų, sprandų, skalavome burnas. Galiausiai pradėjome jį neatsakingai gerti. Nebegalėjau padaryti sau nieko, desperatiškai skalavau burną ir gurkšnelis po gurkšnelio taip išgėriau mažiausiai puodelį vandens. Nesigailiu ir žinau, kad jei ta akimirka pasikartotu, pasielgčiau būtent taip. Kartais kūnas nugali protą. Pagaliau pasiekėme miško galą. Iki kelio dar liko didelė pieva. Nebegalėjau sustoti. Žingsnis po žingsnio artėjau žvyrkelio link ir neleidau sau atsikvėpti, nes tai buvo mano tikslas. Nusimetus sunkią kuprinę ir vos spėjus atgauti kvapą nuo kalno pardulkėjo mėlynas žiguliukas su pirmąja komandos grupe. 15 litrų vandens buvo sunaikinta per pusę valandos. Dauguma vėl atgavo šypsenas ir norą baigti distanciją. Dar buvo likę apie 5-7 km iki upės.

Vakare pasiekėme Serovą. Ir punktualiai įsirengėme savo kambariuose. Kodėl punktualiai, o todėl, kad tik baigus ruoštis ir įsijungus televizorių pradėjo transliuoti pasaulio futbolo čempionato finalą. Sunki diena, su geriausiu atpildu.

Liepos 12d.

Išbraukta diena. Temperatūra, pykinimas, vėmimas, viduriavimas. KARANTINAS. Viskas kaip per miglą. Net blogiausiam priešui nelinkiu tokios infekcijos/ viruso ar bala žino ko svetimoje šalyje. Paguoda nors ir egoistinė – sirgau ne vienas.

Liepos 13d.

Nauja diena. Jaučiuosi kaip ką tik gimęs tik alkanesnis ir silpnesnis. Su likusiais ligoniais likau viešbutyje. Išėjau apžiūrėti Serovo. Nors jame gyvena 100 tūkstančių gyventojų, kaip pasakojo vietinis taksistas, miestas atrodo skurdžiai. Miestelio muziejus užima gal 30 kvadratinių metrų plotą, atrakcionų parkas pasidengęs rūdimis, žmonės niekur neskuba, o sutikus pardavėjus, padavėjus jausmas toks, kad mes jiems trukdomedirbt. Keista ta rusiška tinginystė.

Liepos 14d.

Traukinio diena. Visi tingiai migruoja iš vienos kupė į kitą. Pagavau save, kad stebėdamas besikeičiančius peizažus už lango praleidau daugiau nei valandą laiko, svajojau apie mėtų arbatą, namų pievą, Neringą ir jūrą. Svajonių laikas proporcingai pradėjo ilgėti praleistam laikui šioje ekspedicijoje. Viskas persirito į tą pusę, kai kelionė tampa paskutiniu etapu prieš namus. Kai supratau kas vyksta, nutraukiau savo mintis ir skubėjau džiaugtis skirtingomis nuotaikomis draugų „kambariuose“. Nei viena valanda šiandien neprailgo, draugai užmezgdavo naujas diskusijas ar atkurdavo ką nors iš šių dviejų savaitių.

Su kambariokais Jūra, Kostia ir Miša (Justinas, Kęstas, Mindaugas) stebėjomės kodėl niekas neužsuka į mūsų kupė. Vis išeidavom apsižvalgyt, o grįžę nerasdavom naujų veidų. Siluetai pro mūsų atviras duris praslinkdavo kaip pro veidrodį, pasižiūrėdavo ir nueidavo, kartais net nepakeldavo akių. Nebūčiau to parašęs dienoraštyje jei ne „anomalija“. Prasidėjo lietus, žaibai. Dangus pradėjo maišytis su žeme ir draugai vienas po kito pradėjo okupuoti mūsų kambarį. O mes vis susižvalgydami ir besijuokdami kvietėme juos į vidų. Akimirkos žavesys ir tos šypsenos, kurios įstrigo giliai.

Liepos 15d.

6 valandą ryte pasiekėme Maskvą. Stotyje ir metro ši valanda simbolizuoja nei mažiau nei daugiau – piką. Masės skirtingų žmonių plūsta tvankiais metro koridoriais savais keliais. Nėščios motinos, purvini benamiai, beverčių daiktų prekiautojai, nieko nematantys milicininkai lydimi tūkstančių stiklinių žvilgsnių.

Ambasadoje turime galimybę papusryčiauti ir nuplauti prakaitą, kuris dengė mus keletą dienų. Pasirenku likti ambasados viešbutyje iki vakaro. Diena per karšta kažką veikti

Maskvos centre. Pakanka neveikti nieko, o tu jau apibėgęs prakaitu, net iš miego pabundi šlapias.

Vakaras stipriai skyrėsi nuo kitų. Visi kalba apie rytdieną. Visi nekantrauja. Kai kurie laukia, kiti norėtų, kad ši ekspedicija dar tęstųsi. Asmeniškai laukiu, bet nerimauju. Laukiu tos dalies kai galėsiu apkabinti savo šeimą, draugus, papasakoti kaip sekėsi, pasidalinti išpūdžiais, išgirsti kas nutiko kol manęs nebuvo. Nerimauju, kad teks palikti komandą, naujus draugus, Sibiro šeimą. Nerimauju, kad mamos maistas nebus toks skanus kaip virtuvės komandos. Nerimauju, kad gali trūkti pokalbių prie laužo ir „pliusų minusų“ momento, tos vienodo skonio arbatos, šaltų rytų, kvailų juokelių ir šimtaprocentinio nuoširdumo kuris mane supo pastarąsias dvi savaites. Vis dar stengiuosi gyventi akimirka ir leidžiuosi nuo antro aukšto gulėti pas kambariokus, dar turime laiko. Liko 8 valandos iki Lietuvos. Ekspedicija baigta, artėja nuoširdžios džiaugsmo ašaros.

Liepos 16d.

Ką tik kirtome Lietuvos sieną. Visi pabudę. Nerimas ir jaudulys tvyro vagonė. Beveik kaip prieš išvykstant, tik šįkart grįžtame pakeitę savo statusą tarpusavyje. Sunku pasakyti kuo mes tapome iš tikrųjų. Kolegomis, komanda, draugais ar šeima? Padrąsinančiai plekšnojame vieni kitiems per petį ir kiekvienas savaip mėginame maskuoti savo jaudulį ir klausimus „o kas toliau?“. Kas mus sies po keleto valandų, kai nešini savo prisiminimų ir potyrių bagažu patrauksime į skirtingas puses? Klausinėjame vieni kitų „a ty budiš plakat?“ ir visi daugiau ar mažiau jau verkia viduje. Aš ne išimtis. Pagaliau supratau ką reiškia žodis bendruomenė. Ir man be galo skaudu, kad reikia ją palikti. Ką reiškia jaustis tautos dalimi. Pamatyti ir tapti to proceso dalimi kai vienas tikslas suvienija skirtingus žmones. Kai kiekviena asmenybė gali įnešti savo indėlį bendram labui ir nesijausti dauguma, pilkaja mase. Tampi liudytoju kaip simboliai ir smulkmenos tampa visko pradžia. Didesnis išbandymas atrodo ne tos 16 dienų kurias praleidome kartu, o grįžimas ir „atvirtimas“ savimi, galbūt atsikratymas kai kurių kaukių, būnant pirmiausia nuoširdesniu sau pačiam ir galiausiai kitiems.

Todėl nuoširdžiai noriu padėkoti visiems Sibiro šeimos atstovams už šias neišdildomas akimirkas ir darbus, nuveiktus drauge: Gintarei, Indrei, Kostiai – Kęstui, Jarai – Jaroslavui, Amilijai – Emilijai, Tautvydui, Autoriui – Robertui, Jūrai – Justinui, Jurgitai, Norbertui, Kristinai, Marekui Martinsonui – Martynui, Ruselei – Raselei, Pavelui – Pauliui, Mišai –

Mindaugui, Manvydui, Volodai – Valdui, broliui žemaičiui – Arnoldui ir geležiniam vadui –
Gintautui.

Jūsų Eugenijus Žėnia Gerulskis.